

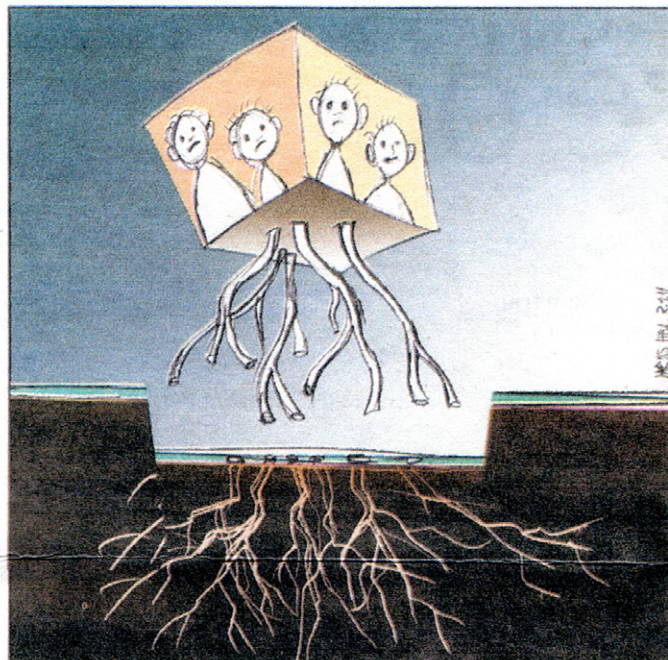
Barnförflyttningarna ett politiskt misstag

KRIGSBARN Mitt avhandling om krigsbarnen behandlar de politiska faktorernas andel i beslutsfattandet kring barnförflyttningarna under och efter kriget. Jag granskar inte barnens individuella öden vilka var både positiva och negativa.

Då man granskar och bedömer barnförflyttningarna måste man överskrida en tröskel: man får inte se saken utgående från egna erfarenheter, utan som en större helhet, som berörde hela folket. I avhandlingen relaterar jag mina egna erfarenheter endast för att det är viktigt att definiera min egen position som forskare. Jag har naturligtvis inte baserat min forskning på mina minnen, men vill i detta sammanhang påpeka att separation påverkar små barn oberoende av vad de minns eller inte minns.

Under vinterkriget formulerade minister Koivisto det officiella Finlands första svar på Sveriges erbjudan om att ta emot barn: "Nej tack, skicka hellre hjälpen till Finland." Efter detta inleddes en politisk verksamhet till förmån för saken och Koivistos åsikter blev överkörda.

I början av fortsättningskriget förhöll man sig åter negativ till barnförflyttningarna. Saken togs senare upp till behandling i riksdagen 1942. Emellertid hemlighöll man att 1000 barn hade blivit kvar i Sverige efter vinterkriget och riksdagens farhågor om

att barnen skulle bli kvar i Sverige besannades än en gång efter fortsättningskriget.

Beslutet att förbjuda en kritisk diskussion om barnförflyttningarna var helt politiskt. En orsak till censuren var att kritiken sårade svenskarna. Föräldrarna blev utsatta för en stark propaganda. När man i riksdagen behandlade frågan om barn som blivit kvar i Sverige vägde politiska motiv återigen tyngre än barnens bästa. Man tystade ned hela problemet med de tusentals barn som stannade kvar permanent i Sverige.

År 1952 behandlades ärendet på nytt å de hundratals föräldrars vägnar vilka trots påstötningar inte hade fått hem sina barn. För dessa blev för-

lusten av barnen ett livslångt trauma, även om barnen kanske var lyckliga där de var.

Fängelseläkaren Achilles Westling fann 1956 en signifikant ökning av ungdomsbrottsligheten bland pojkar som återvänt till Finland efter krigsbarnstiden.

I ett stort forskningsprojekt vid Helsingfors universitet under 2000-talet, den så kallade Helsingforskohorten, plockade man ut omkring 1 500 krigsbarn vilka jämfördes med personer som inte blivit bortskickade under kriget. Frekvensen av depressioner och fysiologiskt mätbara stressreaktioner hos krigsbarnen var signifikant högre än bland kontrollerna.

Ett kostnadseffektivt alternativ till barnförflyttningarna hade varit att sända hit spannmål och livsmedel, betalade med svenska medel men köpta i Danmark.

Denna hjälpmetod användes de facto senare. En av de mest inflytelserika motståndarna till barnförflyttningarna, riksdagsman Matti Virkunen, frågade 1942 varför man inte från början använt denna metod. Men då Fagerholm den 3 september 1941 fattade beslut om nya barnförflyttningar övervägde han inte ens andra alternativ.

Beslutet om barnförflyttningarna fattades av en enda minister. Saken behandlades inte i statsrådet och dess parlamentariska övervakning uteblev. Situationen var en helt annan i Storbritannien där parlamentet från början deltog i behandlingen av barnförlyttningssärenden.

Eftersom starka politiska intressen påverkade beslutet om barnförlyttningarna anser jag att beslutet var ett stort politiskt misstag som man har mycket att lära av inför kommande kriser.

Min forskning förringar inte de enorma humanitära insatserna på gräsrotsnivå, negligerar inte krigsänkebarnens sorg, och förnekar inte individens känslor i någon grupp av oss som var barn under en svår tid.

PERTTI KAVÉN,
FILOSOFIE DOKTOR
HANGÖ